

Delphi

Sex månader med lagen om otilbörliga handelsmetoder (UTP-lagen) – vad har hänt?

Elisabeth Eklund / Partner / Advokat, **Adam Odmark** / Senior Associate

Sex månader med lagen om otillbörliga handelsmetoder (UTP-lagen) – vad har hänt?

Elisabeth Eklund / Partner / Advokat, Adam Odmark / Senior Associate

Inledning

Det har nu gått drygt sex månader sedan lagen om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter (den så kallade UTP-lagen, eller LOH som Konkurrensverket benämner den) trädde i kraft. Lagen implementerar EU-direktivet 2019/633 om otillbörliga handelsmetoder i jordbruks- och livsmedelskedjan, vars syfte är att jämna ut obalanser mellan leverantörer och köpare av sådana produkter. Lagens omfattning har vi beskrivit i ett tidigare nyhetsbrev.¹

Nedan beskriver vi kort de tolkningar av lagstiftningen som Konkurrensverket hittills har meddelat genom så kallade ställningstaganden, sammanfattar status angående tillsynsärenden och redogör för ytterligare några nyheter från myndigheten.

Tolkningar från Konkurrensverket i ställningstagande

Inledande kommentarer

Vid en första anblick kan UTP-lagens bestämmelser framstå som förhållandevis tydliga. De flesta som på något sätt har varit involverade i en avtalsdiskussion med anledning av lagen lär dock kunna vittna om att köpare och leverantörer har olika uppfattningar om hur den ska tillämpas. Det är därför glädjande att Konkurrensverket, i egenskap av tillsynsmyndighet, har hunnit bidra med vägledning i ett antal frågor.

Nedan sammanfattar vi de viktigaste uttalandena från myndigheten sedan lagen trädde i kraft.

Leverantörer ska ha rätt att stå fast vid ingånget avtal

Att som leverantör stå fast vid vad som har avtalats om är typiskt sett att utöva en juridisk rättighet och får därför inte leda till kommersiella repressalier (till exempel avlistning).²

Bonusar och rabatter ska vara begripliga

Konkurrensverket har uttalat följande angående kravet på koppling till försäljning av leverantörens varor för att bonusar och rabatter som bekostas av leverantören ska vara tillåtna: "Om en leverantör inte kan påverka att en bonus tas ut, eller förstår varför en bonus tas ut och inte heller kan se värdet av den aktuella bonusen så är det en indikation på att köparen kräver betalt av leverantören för någonting som inte har en koppling till leverantörens försäljning".³

Frågor om bonusar och rabatters förenlighet med UTP-lagen är komplexa. Vi välkomnar därför att Konkurrensverket även uttalat att ämnet kommer bli föremål för myndighetens tillsyn.

Matserveringar som bedrivs i offentlig regi får inte annullera senare än 30 dagar innan leverans

Köpare som införskaffar varor för användning i verksamhet som bedrivs på "restaurang, annat serveringsställe eller i cateringverksamhet" får annullera beställningar senast fem dagar innan leverans (istället för 30 dagar). Enligt Konkurrensverket kan inte matserveringar som bedrivs i

¹ Läs mer här.

² Läs mer här.

³ Läs mer här.

offentlig regi (till exempel skolserveringar) utgöra "annat serveringsställe" i UTP-lagens mening. Skälet är att de inte kan anses bedriva verksamheten inom ramen för närings- eller affärsverksamhet och att allmänheten inte heller har tillträde till serveringsstället, vilket utgör förutsättningar för särregelns tillämpning.⁴

Supply chain financing-upplägg kan vara tillåtna om leverantören får betalt snabbare än 30 dagar
Konkurrensverket har tagit fram ett utkast till ställningstagande om finansieringslösningar (så kallade supply chain financing-upplägg). Av förslaget framgår att myndigheten inte ser något utrymme i UTP-lagen för att uttolka ett allmänt förbud mot att tillämpa fakturafinansieringstjänster. Avgifter eller avdrag får dock endast tas ut i den mån leverantören erhåller en proportionerlig motprestation. Så kan enligt Konkurrensverket vara fallet vid tillämpning av en nuvärdesberäkning enligt vilken en tidigare betalning är mer värd för leverantören än en senare. Det gäller dock endast under förutsättning att upplägget innebär att betalning erläggs tidigare än 30 dagar från den dag då fristen för tillåten betaltid enligt UTP-lagen ska beräknas. I annat fall är upplägget förbjudet.⁵

Supply chain financing-upplägg har varit ett omdiskuterat ämne i ett antal avtalsdiskussioner som vi på Delphi har varit delaktiga i. Det återstår att se hur den slutliga versionen av ställningstagandet utformas men vi ser fram mot att ta del av det.

Snusliknande produkter är inte livsmedel
Snusliknande produkter (till exempel nikotinpåsar) är enligt Konkurrensverket inte livsmedel i UTP-lagens bemärkelse och omfattas därför inte av lagstiftningen.⁶

4 Läs mer här.

5 Läs mer här.

6 Läs mer här.

Tillsynsärenden

Inledning

Konkurrensverket har aviserat att myndigheten inledningsvis kommer fokusera på att reglerna följs genom kommunikation och vägledning snarare än att driva tillsynsärenden med sanktionsavgift som mål. Det innebär förstås inte att sanktionsavgifter kan uteslutas.

Nedan redogör vi i korthet för status i några av de tillsynsärenden som Konkurrensverket har inlett sedan lagen trädde i kraft den 1 november 2021.

Pågående tillsyn mot 15 offentliga aktörer

Konkurrensverket har inlett en granskning av hur 15 offentliga aktörer efterlever UTP-lagen. Granskningen sker mot bakgrund av att offentliga aktörer ofta är inflytelserika köpare av jordbruks- och livsmedelsprodukter, särskilt vad gäller måltider inom vård, skola eller omsorg.⁷ Granskningen genomförs genom att frågor om de tillfrågades kännedom om lagstiftningen ställs med fokus på betal- och annulleringstider.

Avslutad tillsyn mot köpare av potatis

Två företag inom potatisbranschen ansågs inte bryta mot förbudet mot att betala leverantören senare än 30 dagar från i UTP-lagen angiven tidpunkt. Enligt avtalet skulle köparen betala leverantören senast 30 dagar från det att potatisen sorterats. I och med att sortering alltid skedde samma dag som leverans ansåg Konkurrensverket inte att det fanns anledning att driva ärendet vidare och det avskrevs därför.⁸

Avslutad tillsyn om otillåten krossersättning

Konkurrensverket avskrev ett ärende om otillåten krossersättning. I slutet av 2021 mottog en leverantör en faktura för "samarbetsavtal" från Bergendahls. Anmälaren uppgav att det fakturerade beloppet hade beräknats som om det avsåg "krossersättning", det vill säga ersättning för varor som försämrats efter leveranstidpunkten. Vid Konkurrensverkets utredning framkom att flera leverantörer hade erhållit motsvarande fakturor. Konkurrensverket konstaterade att agerandet som utgångspunkt var otillåtet enligt UTP-lagen men avskrev

7 Läs mer här.

8 Läs mer här.

ändå ärendet med hänvisning till att Bergendahls uppgav att bolaget hade upphört med agerandet.⁹

Övriga nyheter från Konkurrensverket

Konkurrensverkets internationella samarbete

Konkurrensverket har uttalat att det internationella samarbetet med Kommissionen och tillsynsmyndigheterna i andra medlemsländer är prioriterat och att verket har för avsikt att vara drivande i det. Myndigheten pekar bland annat på att det finns många frågetecken avseende UTP-lagens tillämpning i en internationell kontext. Av den svenska lagen framgår i princip endast att den ska tillämpas om köparen eller leverantören har anknytning till Sverige.¹⁰

Enkätundersökning bland potatisföretagare

I en enkätundersökning som genomfördes av Konkurrensverket under hösten 2021 bland potatisodlare uppgav 85% av respondenterna att de råkat ut för att köpare tillämpar otillbörliga handelsmetoder, till exempel genom att ensidigt ändra villkoren i parternas avtal. Det kan jämföras med 45% för livsmedelsbranschen i stort.¹¹

Påminnelse om att lagen om företagshemligheter ska respekteras

Konkurrensverket har påmint om att det finns ett förbud mot obehöriga angrepp på företagshemligheter i UTP-lagen. I uttalandet sammanfattar myndigheten även i korthet innebörden av ett antal viktiga begrepp enligt lagen om företagshemligheter.¹²

Köpare inom skolprogrammet får betala senare än 30 dagar

Konkurrensverket har påmint om att köpare inom det så kallade skolprogrammet som subventionerar skolors inköp av mjölk, frukt och grönsaker är undantagna från förbudet att betala senare än 30 dagar.¹³

Avslutande kommentar

Även om vi ser positivt på att Konkurrensverket har valt att inta en aktiv roll kan vi konstatera att det finns ett stort behov av ytterligare vägledning i ett flertal frågor. Vi hoppas därför på fortsatt aktivitet från myndighetens sida. Vi upplever att många leverantörer har arbetat aktivt med frågorna och fått gott gehör för proaktivitet i avtalsförhandlingar. Lagstiftningen förefaller även ha fått genomslag på köparsidan, även om det självklart finns utrymme för olika tolkningar och förhandling.

Det är förstås viktigt att leverantörer fortsätter att bevaka att deras rättigheter respekteras och i samråd med sina köpare hittar kommersiellt gångbara lösningar. Köpare behöver säkerställa att man efterlever kraven för att undvika sanktioner. Även om det ännu inte har utdömts några sanktionsavgifter kommer det säkerligen att ske framöver. Vi bevakar utvecklingen och återkommer med ytterligare uppdateringar.

9 Läs mer här.

10 Läs mer här.

11 Läs mer här.

12 Läs mer här.

13 Läs mer här.

Elisabeth Eklund / Partner / Advokat
+46 709 25 26 08 elisabeth.eklund@delphi.se

Adam Odmark / Associate
+46 709 25 25 28 adam.odmark@delphi.se

Delphi

delphi.se